

OSAMDESETI ROĐENDAN MILANA ĐOKOVIĆA¹

Mislim, sjećajući se vremena kad smo zajedno u teatru živjeti i radili, da je za sve nas bilo bitno to što se Đoković ničeg nije plašio. Ako je to hrabrost, onda je Milan Đoković bio zaista hrabar čovjek. Nježnog, blagog, dječaćkog, pomalo stidljivog i zbunjenog osmjeha, a muškog tembra glasa. Uvijek bez naglosti. Nije nikad, da ja znam, žurio s odgovorima. Mala stanka - pa onda odgovor.

Kad se Bojan Stupica razbolio, zamjenjivao ga je Marijan Lovrić. Bojan Stupica nas je ostavio, a v.d. je i dalje bio Marijan Lovrić. Tako se moglo samo još neko vrijeme. Trebalo je naći upravnika. Mi u dugovima do iznad glave, visoko, visoko. Teatar „Bojan Stupica“ je bio izgrađen! Ko će se primiti tog mukotrpnog posla? Nema para! Odlučili smo da molimo, baš molimo, Milana Đokovića, direktora Kolarčevog narodnog univerziteta, da nam bude upravnik. Divan je tamo posao Đoković imao. Veliku plaća i mir! Razmišljao je, razmišljao Milan Đoković, ali teatar je njegov krvotok. Šta da radi? Džaba i mir i visoka plaća. Dođe Đoković k nama u brige i probleme. To je bilo 15. 12. 1970. Mi veseli. Dobili smo upravnika. Sve brige riješene. Aplaudirali smo na zboru radnih ljudi. Mi aplaudirali, a Đoković iz dana u dan trljao glavu kako da izvuče pozorište iz dugova, kako da zaposli sve glumce i kako da im poveća plate, koje su uvijek zaostajale daleko za privredom.

Kad je stanje bilo isuviše mučno, sazivao je zbor radnih ljudi kako bi nam nekako objasnio da je nemoguće sve odmah riješiti i razriješiti i da treba da budemo strpljivi. Sjetili smo se jednog takvog zbora Ljuba Bogdanović, Kapitalina Erić i ja. Sastanak je bio u Teatru „Bojan Stupica“. Đoković je lijepo počeo govoriti kako još nemamo dosta novca da se stanje sredi, kad mu uleti u govor jedan mlad čovjek, koji je tek bio došao u naše pozorište za ložača. Digne se mladac i reče:

„Kad nešto ne valja u nekom preduzeću, znači da ne valja onaj ko vodi preduzeće. Vi ste loš upravnik. Riba od glave smrdi.“ - Nasta strašan tajac, otprilike sekundu, dugu kao vječnost. Đoković je, potom, oštro odgovorio:

„Ako si mislio da me time uvrediš, u tome nisi uspeo, bezobrazniče jedan.“ - Silno se zacrvenio i otišao sa sastanka u svoju kancelariju. Za njim smo potrčale Ružica Masnikosa i ja. Odmah smo mu dale čašu vode sa šećerom i pilule za umirenje. Nada Medina, uzorna sekretarica i divan čovjek, imala je uvijek spremnu tu prvu pomoć našim upravicima. U našem teatru to je bilo neophodno. Đoković je teško disao. Crvenilo se polako počelo smanjivati, skupio se i vratio na sastanak. Sala je bila potpuno umirena. Kasnije je taj ložač došao Đokoviću u kancelariju i molio za oproštenje, silno se izvinjavajući, jer, rekao je, nije tako mislio kako je izgovorio. Čak je i zaplakao. Ložač nije dugo ostao u našem pozorištu. K nama je došao, kaže, silom prilika. Zaposlio se kasnije u nekoj samoposluzi. Eto tako, bez veze, skoro je ubio Đokovića, misleći da i on mora nešto reći, pa makar i ne mislio tako kako je rekao.

Đoković je uporno, s ogromnim znanjem i ljubavlju radio dalje. Napravio je plan, izabrao komad, odredio režisera, a umjetnički savjet srušio prijedlog s obrazloženjem kojem se Đoković pokorio i krenuo dalje na posao.

¹ Crnobori, M. u *Svijet glume*, Sterijino pozorje, Novi Sad, 1991, str. 206-209

Ostao je i bez administrativnog direktora. Vršio je njegovu dužnost. Uputio se u finansijske poslove vrlo brzo, jer je, jednostavno, morao. Dramaturzi su radili olako i nikako nisu završavali poslove, pa je i to morao nekad sam. Radio je tako i za njih. Nije roptao. Mirno je pozorište išlo dalje i dalje.

Za njegovo vrijeme bilo je dvadeset devet premijera i obnovljeno *Otkriće*. Popis mi je lijepo složen sa datumima dala Ružica Masnikosa, naša arhivarka i bibliotekarka. Na popisu su: Zuckmayer, Shakespeare, Bond, Dostojevski, Camus, Molière, Erdman, Bruckner, Maljugin, Đura Jakšić, Zindel, Hemingway, Gorki, Marlowe, Andrić, Nenadić, Zupan, Merser, Wilde, Williams, Nušić, Domanović, Suhovo-Kobilin, Miller, Sterija, Ostrovski, opet Bond, Krleža. Obnovljeno je Čosićevo *Otkriće*, a Feydeauova *Buba u uhu* još i danas živi.

Kako Đoković ima izraziti istorijski smisao za kulturne vrijednosti, za njegove uprave bio je štampan almanah *25 godina Jugoslovenskog dramskog pozorišta*, sa tačnim podacima proteklih 25 godina rada pozorišta i dokumentirano brojnim fotografijama.

Sjećam se, bio je Milan Đoković sazvaio jedan sastanak nas nekoliko članova pozorišta, kome je prisustvovala i jedna žena u ime Sekretarijata za kulturu ili iz nekog drugog političkog foruma. Znam da smo je čekali kao važnu ličnost za rješavanje situacije u našem pozorištu. Malo je zakasnila, ali mi tu pojavu znamo i razumijemo. To je bilo 1972. Sjedila sam pored nje. Naravno, kad mi glumci govorimo sa predstavnicima vlasti, odmah kukamo za pare. Šta smo mogli, onda, drugo, nego tako, jer su nas okolnosti na to silile. Sad je, čujem, drugačije. Bolje, kažu! Za almanah je trebalo dosta novca, a još nisu ni dugovi bili isplaćeni. Sve je na sjednici uglavnom dobro krenulo, a onda nas predstavnica za kulturu (ne sjećam se tačno čega) nekako ovlaš, kao nikom ništa, upita da li treba da se i dalje zovemo Jugoslovensko dramsko pozorište, i da li da i dalje ostane naš znak *Žena sa bakljom*, djelo Mila Milunovića. Svi smo graknuli: „Naravno, mi smo Jugoslovensko dramsko pozorište i *Žena sa bakljom* ostaje naš znak.“ Zapravo mi se učinilo da nam je izmjerila puls i da je baš takav odgovor od naš i željela. Čak smo se onda na tom sastanku bili dogovorili da Kolja Milunović, sin Mila Milunovića, skulptor, napravi plaketu po očevoj *Ženi sa bakljom*, koja bi se davala 3. aprila, na dan otvaranja našeg pozorišta, zaslužnim starijim glumcima i najzaslužnijim iz tehnike, kao nagrada. Šteta što više nema te plakete!

Volio je glumce Milan Đoković. Za njegovo su vrijeme dobili nagrade, oktobarske i sedmojulske: Milan Ajvaz, Miša Janketić, Miroslav Belović i Marija Crnbori. S poštovanjem smo održali komemoraciju na godišnjicu smrti Bojana Stupice. Bila je i izložba „45 godina rada Ljubiše Jovanovića“. Proslavili smo i 50 godina rada Milana Ajvaza. Gostovali smo u Bukureštu. Uspostavilo se uzajamno gostovanje sa Teatrom „Ivan Vazov“ u Sofiji.

Koliko je bio mudar može se vidjeti po njegovoj odluci da teatar ne dijelimo na OUR-e. Vrlo se dobro sjećam kad je rekao: „Predstava je jedna, a što toliko njih mora da radi za predstavu to je karakter tog posla. Ako taj posao podelimo, možemo imati grdih neprilika dok uskladimo razna mišljenja, i ode pola osam.“ (Predstave nam počinju u pola osam.) Dobro je to uradio. To nam potvrđuje i vrijeme prošlo i vrijeme sadašnje.

Za njegove uprave svi su glumci došli do uloge, isplatio je sve dugove, čak nam je ostao i neki višak i, konačno, glumcima je, kao i svom tehničkom i administrativnom osoblju, podignuta plaća za 20%. Kad je završio posao, otišao je tiho, čista srca i svijetla obraza. To je bilo 31. 8. 1974. godine. Razumjevao je vrijeme i nikad nije tražio više nego što, baš sad, ili baš tad, ta sekunda može dati.

Poslije završenog truda, uvijek dolazi na naše predstave i na naše proslave. Dolazi na mjesto svog mučnog i dragog života u Jugoslovenskom dramskom pozorištu.

Ima susreta potpuno nepatvorenih. Jasnih, čistih. Takav je bio i naš susret davne godine 1947, kada sam kao Krležina Laura gostovala u predstavi Narodnog pozorišta *U agoniji*. Đoković je tada bio direktor drame. Sretali smo se u ovom razdoblju često i razgovarali kao da se oduvijek poznajemo.

Godine 1959, igrala sam u Ateljeu 212 Milenu u Đokovićevom komadu *Ljubav*. Komad smo vrlo dugo igrali. Podjela je bila: Mira Stupica, Branko Pleša, Jovan Milićević, Bata Stojković i ja. Režirao je Zoran Ristanović. Baš sam, eto, juče ponovo pročitala *Ljubav* i mislim da bi se komad vrlo dobro mogao i režirati i igrati i danas, jer su te rečenice i životni problemi trajni. To mogu reći sada, kad mi se čini da više znam i o životu i o pozorištu. Čestitam Milanu Đokoviću osamdeset godina života i hvala mu.

(Beseda izgovorena 26. maja 1988. godine.)